Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2026-0000482120

Datum
19 oktober 2026

Opgesteld door
[redacted]

Bijlage(n)
1

Aan Min BZK
Van CZW en D&B

nota

Wetsvoorstel aanscherping toewijzing restzetels - vervolg

Aanleiding

Eerder is met u gesproken over de uitkomsten van het onderzoek 'Reduceren aan de randen' (Van der Kolk en Otjes) en de voortgang van het wetsvoorstel aanscherping toewijzing restzetels (hierna: het wetsvoorstel). U heeft tijdens deze bespreking verzocht om een nader uitgewerkte richting, waarbij tevens andere zaken die relateren aan bestuurbaarheid moeten worden meegenomen.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de voorgestelde richting en hiertoe bijgevoegde Kamerbrief te ondertekenen te verzenden aan de Tweede Kamer.

Kern

- Het wetsvoorstel wijzigt de manier waarop restzetels bij verkiezingen voor decentrale volksvertegenwoordigingen worden verdeeld en sluit aan bij de restzetelverdeling die nu alleen geldt voor de Tweede Kamerverkiezing.
- In het verslag naar aanleiding van het wetsvoorstel[1] is door een groot aantal Kamerfracties (kritische) vragen gesteld. Naar aanleiding daarvan is aanvullend onderzoek toegezegd naar de effecten van het wetsvoorstel.
- Het onderzoek 'Reduceren aan de randen' laat zien dat het wetsvoorstel een beperkt effect heeft op het terugdringen van de problematiek rondom politieke versplintering.
- De restzetelverdeling moet in samenhang worden beoordeeld met andere ontwikkelingen rond de versterking van het decentrale bestuur, zoals het vraagstuk rond de vergroting van gemeenteraden.
- Daarom ligt het voor de hand de behandeling van het wetsvoorstel aan te houden, zodat het wetsvoorstel in de context van deze andere samenhangende onderwerpen kan worden beoordeeld.
- Het streven is de Tweede Kamer begin 2027 over de beleidsinzet versterking decentraal bestuur, de uitbreiding van het aantal raadsleden en het wetsvoorstel restzetelverdeling in samenhang te informeren.

Toelichting

Doelstelling wetsvoorstel en onderzoeksrapport
Het wetsvoorstel behelst een wijziging van de manier waarop restzetels bij een verkiezing worden verdeeld over partijen. Op dit moment is het zo dat partijen

[1] *Kamerstukken II,* 2024/25, 36641, nr. 5.

alleen bij de Tweede Kamerverkiezing eerst op eigen kracht een zetel moeten hebben behaald (de kiesdeler) voordat zij in aanmerking kunnen komen voor een restzetel. Met het wetsvoorstel zou worden geregeld dat dit ook voor de andere verkiezingen wordt geregeld (m.u.v. de Eerste Kamerverkiezing).

Het onderzoek is op 25 juni 2026 definitief afgerond. De conclusie van dit onderzoek is dat het verhogen van de kiesdrempel tot de kiesdeler bij de verdeling van restzetels naar verwachting een beperkt effect heeft op het terugdringen van de gevolgen van politieke versplintering. Tegelijkertijd zien we dat er gevolgen zijn voor de representativiteit en het aantal verloren stemmen, maar deze gevolgen lijken ook beperkt.

Samenhang met versterking decentraal bestuur
Deze onderzoeksbevindingen zijn relevant voor de vraag of een afzonderlijke wijziging van de restzetelverdeling op dit moment de meest effectieve maatregel is. Op dit moment zijn naast dit wetsvoorstel nog verschillende andere ontwikkelingen en voorstellen relevant voor de inrichting en het functioneren van het decentrale bestuur. Het gaat onder meer om het vergroten van het aantal zetels in grotere gemeenteraden. Uw ambtsvoorganger heeft 2025 aan de Tweede Kamer toegezegd voorbereidingen in gang zetten om te bezien hoe de wettelijke staffel van raadsleden voor de 200.000+ gemeenten kan worden aangepast. Over de voortgang hiervan wordt u binnenkort per nota geïnformeerd. De Kamer kan naar verwachting begin 2027 hierover worden geïnformeerd.

Een wijziging van de restzetelverdeling heeft namelijk verschillende effecten afhankelijk van de omvang van het vertegenwoordigende orgaan. Als tegelijkertijd wordt overwogen om het aantal zetels in grotere gemeenteraden te verhogen, verandert daarmee ook de context waarin de restzetelverdeling moeten worden beoordeeld.

Advies: Het huidige wetsvoorstel aanhouden
Het advies is om de behandeling van het huidige wetsvoorstel aan te houden. Het voorstel wordt daarmee niet direct ingetrokken, maar de verdere behandeling wordt bezien in samenhang met de eerdergenoemde ontwikkelingen en voorstellen rondom de versterking van het decentraal bestuur. Daarmee wordt ruimte gecreëerd om het voorstel te beoordelen in samenhang met de mogelijke vergroting van het aantal zetels in grotere gemeenteraden. Ook kan het beschikbare onderzoek naar de effecten van de voorgestelde maatregel daarbij worden betrokken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief	

2	Onderzoek ‘Reduceren aan de randen’	